

یادنامه

خبرنامه انجمن علمی یادگیری الکترونیکی ایران (یادا)

همکاران این شماره (به ترتیب حروف الفبا):

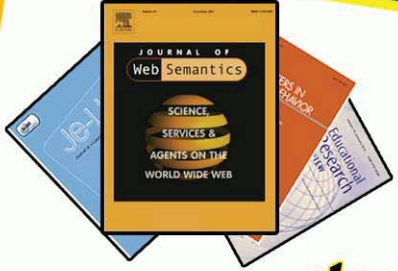
مهندس سوگل بابازاده، مهندس بهناز داراب، خانم سپیده شمس، دکتر مریم طایفه محمودی، آقای صابر عظیمی، خانم فاطمه فضلی، مهندس متین ماهری
خانم سیده نیلوفر مقدس، مهندس امیر منصور یادگاری

آنچه در این شماره می خوانید:

ستون صاحب نظران

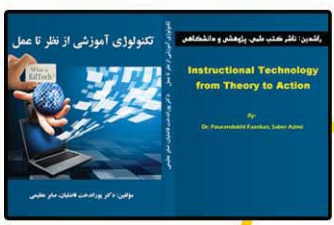

گزارش سخنرانی علمی

مجله های رایاد

معرفی کتاب

رویداد های آینده

انجمن های علمی مرتبط وبگاه های یادگیری

مُشْتَهیات نفس راجمله دمی بر آری ام
تا که چو عبد مُمتَحَن روح شود تمام من
بوسه بر آن شراب تلخ نوش حیات می دهد

کز خطرات عشق خود بر خطری گماری ام
پیش لبان پر عطش جام بلا بداری ام
گر که برد گمان بد کس به دل بهاری ام

سروده‌ای از امیر منصور یادگاری، بهمن ۱۳۹۵
با الهام از رویداد جان فشانی عاشقانه آتش نشانان

عرض سلام و احترام داریم خدمت دوستان و همراهان یادانامه، جا دارد یادی کنیم از عزیزان آتش نشان که با جان فشانی خود درس ایثار، عشق و همدوستی را به ما دادند. روحشان قرین درگاه الهی و یادشان گرامی باد. با شماره‌ای دیگر از یادانامه در خدمت شما عزیزان هستیم.

در راستای ارتقاء فعالیت‌های انجمن از منظر علمی و تخصصی، و نیز ارتقاء بینش و دانش مخاطبان در خصوص تحولات و رویدادهای حوزه یادگیری الکترونیکی، استدعا داریم با در اختیار گذاشتن محتوای مناسب و ارسال نظرات و بازخوردهای سازنده خود ما را در ارتقاء اهداف خبرنامه یاری فرمایند. منتظر دریافت مطالب و نکات شما از طریق رایانامه

yadanewsletter@gmail.com هستیم. جهت دسترسی به شماره‌های قبلی خبرنامه نیز می‌توانید به بخش خبرنامه انجمن، در سایت <http://elearningassociation.ir> مراجعه نمایید.

در این شماره از یادانامه، در ستون صاحب‌نظران، "تأکیدی بر لزوم اهتمام به ارتقاء توانایی‌های تشخیصی و ارزش‌گذاری انسان در نظام تعلیم و تربیت" را از زبان جناب آقای مهندس یادگاری می‌شنویم. سپس، گزارش نقد نگاشتی تحت عنوان "آیا معکوس-ساختن (وارونه-سازی کلاس) کافی است؟ یا اینکه ما باید به جای آن از مدل معکوس استفاده کنیم؟" را از منظر سرکار خانم دکتر جوادی لاریجانی و جناب آقای بابانژاد خواهیم داشت. در ادامه، کتاب "تکنولوژی آموزشی از نظر تا عمل"، که تالیف سرکار خانم دکتر فاضلیان و جناب آقای عظیمی است، معرفی می‌شود. به سیاق گذشته نیز، یکی دیگر از مجلات علمی در این حوزه و یک مورد از وبگاه‌های یادگیری معرفی می‌شوند. نیم‌نگاهی نیز به چند رویداد علمی مطرح این حوزه در سطح ملی و بین‌المللی و معرفی یک انجمن علمی مرتبط خواهیم داشت.

سنن صاحب نظران

تأکیدی بر لزوم اهتمام به ارتقاء توانایی های تشخیصی و ارزش گذاری انسان در نظام تعلیم و تربیت

مهندس امیر منصور یادگاری
عضو هیأت علمی و سرپرست گروه پژوهشی فرهنگ
در فضای مجازی؛
پژوهشگاه ارتباطات و فناوری اطلاعات

یادداشت حاضر، سعی در بیان مسأله ای دارد که به زعم نگارنده، از نوع مسائل ریشه ای در حوزه تعلیم و تربیت است و از این رو، غالباً مورد توجه قرار نمی گیرد. در بیشتر بررسی ها و تحلیل هایی که تحت عنوان آسیب شناسی انجام می شود، آسیب ها، غالباً بدون ریشه یابی، چاره جویی می شوند و این تعجیل در چاره جویی، گاهی منجر به غفلت از علتی و پدیدار شدن آسیبی دیگر می شود. تأکید بر ریشه یابی، دعوت به درنگ، کنکاش و دوراندیشی در کار است که غالباً، منتج به آشکار شدن مسائل نیازمند تحلیل زیربنایی تری، علاوه بر مسأله اولی خواهد گردید؛ در واقع، نوعی گذر از سطح و ظاهر و رسیدن به عمق و باطن است که البته، شامل دقیق شدن در پیشینه و روند تحولات، از گذشته تا اکنون نیز می باشد.

امّا، یکی از علل تعجیل در چاره جویی (و نه جدیت در چاره اندیشی)، احساس عقب ماندگی نسبت به قافله پیشرفت بشری و سرآسیمگی ناشی از آن است که متأسفانه، در لایه هایی از فرهنگ ملی ما ریشه دوانیده و

رسوخ کرده است. ثمرات تلخی از جنس خودباختگی و وادادگی فرهنگی نیز، بر اثر همین احساس عقب ماندگی و تهی دستی نسبت به عالم غرب، محصول تکاپوی بی تکافوی ما در سده های اخیر بوده است. بریدن از ریشه های فرهنگی خود، با این تصوّر خام که شرط لازم و ضروری برای پیوستن به قافله پیشرفت بشری، چنین بریدنی است، بی ریشگی و وابستگی و در نتیجه، ناتوانی از رشد و شکوفایی را در پی داشته و متأسفانه، هنوز هم سرآسیمه وار، مورد تکرار و اصرار است.

امّا، مسأله ریشه ای مورد اشاره که نیاز است در منظومه تعلیم و تربیت، مورد دقت و چاره اندیشی قرار گیرد، چگونگی تقویت توانایی انسان در تشخیص، ادراک و ارزش گذاری صحیح، در خصوص انتخاب و استفاده از آن چیزی است که در معرض استفاده یا تحت اختیار او قرار داده می شود. این مسأله، به طور ویژه، در عرصه استفاده و بهره مندی از محصولات فرهنگی و بالتبع، آثار هنری، اهمیت مضاعف پیدا می کند؛ به عبارتی، یک مسأله مهم این است که فرهنگ استفاده از محصولات فرهنگی، چگونه شکل می گیرد و قوام می یابد و آیا اساساً، ایجاد یک فرهنگ شکل و قویم در این خصوص، قابل تصور خواهد بود. این معنا در بیان مرحوم علامه محمدتقی جعفری (ره)، با چنین مضمونی آمده است:

تاکنون، موضوع تعلیم و تربیت در خصوص کیفیت بهره مندی صحیح و مفید اکثریت مردم از آثار و نموده های هنری، تکلیف و احساسی ضروری تلقی نشده و این به عهده رهبران و مربیان جامعه است که علاوه بر تبیین ضوابط یک نمود هنری سازنده، طرز برداشت و بهره مندی از آن را نیز متناسب با مراحل و موقعیت های مختلف ذهنی اقشار گوناگون مخاطبان، در مجرای تعلیم و تربیت قرار دهند. اکثر تماشاگران نموده های هنری، چه در مغرب زمین و چه در مشرق زمین، از

بدانند که چه مصیبت عظمایی متوجه او شده است و چگونه شورشیان غفلت و جهل، امام و سید وجود او را در خاک ستم کشیده اند تا با حنین پرگداز: السلام علی الخدّ التّریب... السلام علی المّحامی بلامعین...، خود به یاری خویشتن خویش بشتابد و سستی نکند.

توانایی تشخیص، ادراک و ارزش گذاری صحیح انسان در هنگام انتخاب و استفاده، به شناخت صحیح انسان از اصل و فرع خود، متوقف است. چنانچه انسان خود را به درستی شناسد، بسیار محتمل است که فرع را بر مسند اصل بنشاند و متشابه را بر محکم حاکم کند و از بسیاری جهل، ظلمی بزرگ را به دست خود، متوجه خود سازد. این احتمال بالای نادانی و ستمکاری، از آنجا نشأت می گیرد که نیروهای متضاد و متقابل، ارکان چهارگانه هویت، اندیشه، عاطفه و رفتار انسان را دائماً تحت تأثیر خود قرار می دهند و هر جا که غفلت یا لغزشی واقع شود، مغالطه و در نتیجه، خسارتی عارض خواهد شد. توصیف این مغالطه های چهارگانه، در بیان آیت الله عبدالله جوادی آملی، چنین آمده است:

مغالطه بینشی یا منطقی در حوزه اندیشه انسان می دهد؛ به طوری که وهم و خیال به جای عقل می نشینند و موهوم و متخیل در مرتبه معقول جای می گیرند. در این حال، انسان، خود را مستقل می پندارد و به رأی خود عمل می کند یا به دام مغالطه های دیگران می افتد. مغالطه عاطفی، در دایره جاذبه و دافعه (با همان حبّ و بغض) انسان رخ می دهد؛ در این مغالطه، به جای آن که تمایلات و تنفّرات قلب سلیم (قوای فطری)، هدایت عواطف انسان را به دست بگیرند، قوای طبیعی شهوت و غضب، مسیر حبّ و بغض انسان را معین می کنند. مغالطه رفتاری نیز در بُعد عمل ظاهر می شود و جای حقّ و باطل را تغییر می دهد؛ این مغالطه، ریشه در مغالطه های بینشی و

تماشای آن نموده‌ها، جز احساس شورش و تموج موقتی در درون خود، بهره ای دیگر نمی برند؛ این آشوب و به هم خوردگی، تنها می تواند احساس یکنواخت بودن زندگی را که ملال آور است، مبدل به تنوعی موقتی نماید.

بسند کردن به هیجانات ظاهری و دلخوش شدن موقتی به آنها، ناشی از گرایش طبیعی انسان به امور آسان و محسوس و نیز، اهتمام نوزیدن او به امر دشوار و معقول است. این بسند کردن و تمایل طبیعی، از ابتدا در وجود انسان محقق است و فعال سازی آن، تعلیم و تربیت خاصی نمی خواهد و به تشویق و ترغیب، نیازی ندارد. آنچه نیاز به تعلیم و تربیت دارد، اهتمام برای برپا کردن و استوار ساختن حکومت عقل و در نتیجه، بهره مند شدن از خورشید عالم تاب آن است. چنین اهمّامی ضرورت دارد، زیرا کشش به محسوس و موهوم، موجود محقق است و غبارهای سنگین و تاریک اکتفاء به محسوس و اتّکاء به موهوم، اگر تحت فرمان عقل، فرونشینند و نظم و صلاح نیابند، چهره زیبا و درخشان عقل را در زیر آوار هیاهو و زیاده خواهی خود، مدفون می سازند.

معلم ره شناس و مربی ره یافته لازم است تا انسان را به گنج پنهان وجود خود و ارزش بی بدیل آن، آگاه و متوجه سازد و در دست یافتن و آشکار کردن آن، راهبری و دستگیری نماید. کار معلم و مربی آن است که با جلوگیری از غرق شدن انسان در آشوب های حسّ و خیال، عقل به محاق رفته وی را بیدار نماید و به احقاق حق فراموش شده خود، برانگیزاند. عقل می تواند با آن قدرت اشراف و ادراک کلی که در ذات خود به ودیعه دارد، کلیه جریان های جزئی و پراکنده حسّ و خیال را سمت و سوی صحیح و نیکو ببخشد و مزارع بارور و باغ های پرثمری را در مسیر آنها ایجاد نماید. بنابراین، به نظر می رسد که مرحله نخست در تعلیم و تربیت، باید بیدار ساختن و مشتاق نمودن انسان به شناخت و استخراج گنج موجود، اما مدفون وجود وی باشد. باید انسان

عاطفی انسان دارد.

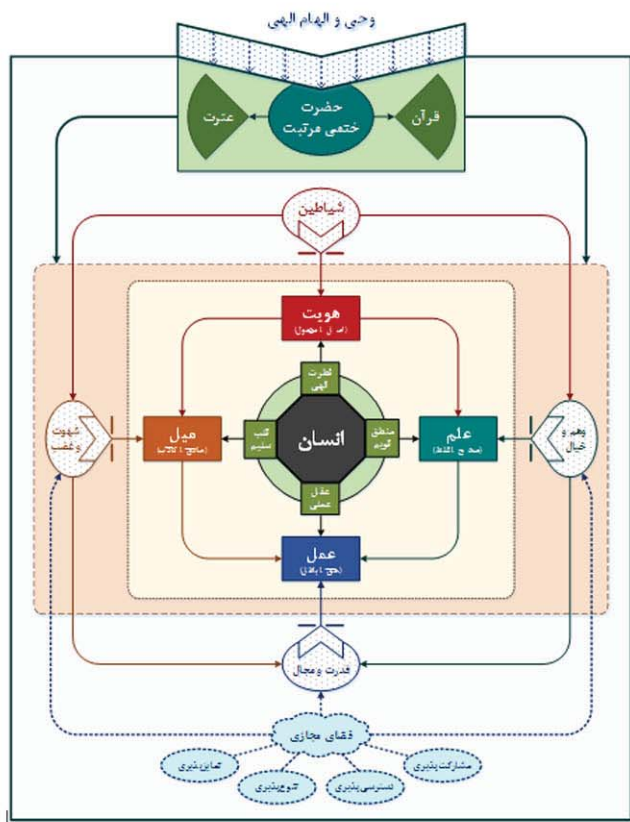
و همچنین:

اما در مغالطه هویتی، کار به جایی می رسد که هویتی مجعول، وجود انسان را اشغال و تسخیر می کند. هویت و حقیقت انسان، کتابی نیازمند شرح مبسوط است که شارح آن، جز کاتب آن نمی تواند باشد. هر که حقیقت خود را برای شرح به خدا نسپارد، دیگران او را به رأی خود شرح می کنند؛ بعضی از اسرار نهانی وی را کتمان می کنند و اموری بیگانه را خواسته های طبیعی و فطری او جلوه می دهند. دشمنان بزرگ انسانیت انسان، در هویت وی مغالطه می کنند؛ یعنی با شستشوی هویتی، حقیقت او را کاملاً تخلیه کرده و چیز یا شخص دیگری را به جای او می نشانند و او را، بلندگوی هویتی دیگر می کنند؛ چنین شخصی به بردگی غیر درآمده و متأسفانه این بردگی را آزادی می پندارد.

نظریه «تفسیر انسان به انسان» که از آثار بدیع و قویم حکیم متأله، آیت الله عبدالله جوادی آملی است، روشی نظام مند از شناخت انسان را، از طریق ارجاع فروع و متشابهات ساختار وجودی او به اصول و محکومات آن، ارائه می کند. در شکل ۱، نگارنده سعی کرده است که تصویری کلان از کلیت روابط انسان با جهان را بر اساس نظریه یادشده، ترسیم نماید. در ادامه، برای فهم بهتر جایگاه رفیع عقل، به عنوان مرتبه ای از حقیقت والا و سرمایه اصلی انسان، به بیانی از استاد غلامحسین ابراهیمی دینانی توجه داده می شود تا لزوم صیانت از این گوهر بی نظیر و سرمایه بی بدیل، بیشتر درک گردد:

در عالم امکان، موجودی بزرگتر و گسترده تر از عقل وجود ندارد. عقل، بر همه موجودات عالم امکان، احاطه و اشراف دارد، ولی هیچ موجودی در این جهان، بر عقل احاطه و اشراف ندارد. عقل می تواند در همان جایگاه ویژه ای که استقرار دارد، بر همه امور جهان، اشراف و احاطه پیدا کند و آنها را ظاهر و آشکار سازد. انسان به حکم این که از ادراک

عقلی برخوردار است، مانند موجودات دیگر، مظرورف این جهان نیست و در همان حال که از متن این جهان برمی آید و در آن رشد و بالندگی پیدا می کند، به نوعی خاص در آن حضور دارد و حاضر بودن انسان در این جهان، بدون احاطه و اشراف بر آن، معنی دیگری ندارد؛ انسان عاقل و بهره مند از خرد ناب، از همه موجودات دیگر در این جهان، برتر و بالاتر بوده و محیط بر آنها شناخته می شود.

شکل ۱ - توصیف انسان و ارتباطات او با جهان

و همچنین:

انسان، حتی در همان هنگام که به صفت «عاقل بودن» متصف می گردد و خردمند شناخته می شود، عقل محض نیست و تا پایین ترین مرحله هستی و مرتبه وجود، امتداد یافته و از خواص و خصلت های آن برکنار نیست. به واسطه همین امتداد وجودی و بسط در هستی است که انسان «طراز جهان موجود» و «فهرست عالم هستی» شناخته می شود. هرآنچه در جهان

شجاعت است و این صفات، از خصلت های عقل شناخته می شود.

اما، آیا آن راستی، شادی و شجاعتی که انسان برای تعالی و کمال راستین خود لازم دارد، از ابتدا برای انسان محقق است یا در طی زمان و در اثر غفلت و اهمال، مکدر و معزول نمی شود که بتوان انسان را در گشودگی به روی هر امر جدیدی، در مسیر تعالی و کمال پنداشت. در فضای مجازی، صفحه جدید و وسیعی برای انعکاس داشته ها و خواسته های انسان در اختیار او قرار گرفته است که او را بیش از پیش به میدان سخن و در نتیجه، به ساحت فکر (اعم از تعقل، تخیل و توهم) می کشاند. می توان پرسید که در چنین فضایی، انسان بیشتر به شنیدن ترغیب می شود یا به گفتن مشغول می گردد و کدام حالت، برای او مفیدتر است، اما مقدم تر این است که پیرسیم اساساً سخن چیست و چه نسبتی با انسان دارد که در پاسخ، به بیان استاد غلامحسین ابراهیمی دینانی توجه داده می شود:

سخن، جز ظهور اندیشه و ادراک چیز دیگری نیست و مرزهای جهان انسان، در واقع، با مرزهای زبان او شناخته می شود. به واسطه زبان، انسان در جایگاهی قرار می گیرد که نه تنها به آنچه هست و بوده، آگاهی پیدا می کند، بلکه نسبت به آنچه که اکنون نیست نیز آگاه می شود. آنچه در حوزه حیات و هستی یک شخص رخ می دهد، گرچه تجربه ای شخصی است، اما وقتی از مرحله تشخص به مرتبه تعقل در می آید، می تواند به حوزه حیات اشخاص دیگر نیز منتقل گردد و برای ایشان، به عنوان یک معنی و مفهوم، قابل فهم و درک باشد؛ این فرآیند، همان چیزی است که در زبان صورت می پذیرد. البته، سخن برای شنیده شدن است و در آنجا که استماع و شنیدن وجود نداشته باشد، سخن نیز جایگاهی نخواهد داشت.

موجود است، نمونه ای از آن، در هستی انسان نیز تحقق دارد و به حکم این که انسان از هر وجودی، نمونه ای در خود دارد، می تواند به همه آنچه در جهان موجود است یا در آینده موجود می شود، علم و آگاهی پیدا کند. انسان در هر مرحله و مرتبه ای از امتداد وجود خود که بماند و به آن انس پیدا کند، به احکام همان مرحله محکوم خواهد بود.

«فضای مجازی» نیز که از یک منظر، عرصه ای وسیع برای گفتگوها و برهم کنش های باواسطه و غیرمستقیم می باشد، بساط جدیدی از قدرت و فرصت عمل را برای نوع انسان و در نتیجه، زندگی فردی و اجتماعی او برپا کرده است. امکان برقراری انواع تعاملات رسانه ای و تبادل بی درنگ انواع محتوا، از جمله مشخصات شناخته شده فضای مجازی است. اما، آیا انسان آمادگی پذیرش بی خطر این میزان از امکان دسترسی، انتخاب، استفاده و مشارکت را از قبل داراست و بدون نیاز به معلم و مربی، می تواند از حیات معقول و بی بدیل خود، در چنین شرایطی محافظت کند و بلکه، حیات معقول خود را بر این شرایط، فائق و حاکم نماید. در خصوص ویژگی ارتباط انسان با غیر، به این بیان استاد غلامحسین ابراهیمی دینانی اشاره می گردد:

انسان، تنها یک موجود در میان موجودات دیگر نیست؛ بلکه گشودگی او به روی دیگران، از ویژگی های ذاتی او به شمار می آید. گشودگی ذاتی انسان به روی غیرخود، همان چیزی است که می توان آن را امکان تحول و دگرگونی، و آمادگی فرارفتن از آنچه که اکنون هست به شمار آورد. بر اساس همین ویژگی است که می توان گفت: انسان، تنها آن چیزی نیست که اکنون هست، بلکه آنچه که اکنون نیست، نیز هست. به عبارت دیگر: برای انسان، همیشه هنوز چیزی در بیرون هست که او به روی آن گشوده خواهد بود و همین گشودگی به روی غیر است که متعالی بودن انسان را به روشنی آشکار می کند. البته، رو به سوی متعالی داشتن، مستلزم راستی، شادی و

و همچنین:

سخن، اجتماعی ترین پدیداری است که انسان با آن سروکار دارد و از این رو، آشکارترین امور نیز به شمار می آید. اما این آشکارترین امور، به حکم این که از پنهانی ترین خلوتگاه ناشی می شود، به ناچار به پنهانی ترین خلوتگاه نیز راه می پوید و در نتیجه، اسرارآمیز و رازآلود نیز هست. سخن گفتن و گفتگو کردن، راهی است که میان دو خلوتگاه کشیده می شود و با پیمودن این راه، انسان ها از کنج تنهایی خود بیرون می آیند و به روی یکدیگر گشوده می شوند. سخن، دارای مراتب و مراحل گوناگونی است و هرکسی در هر مرتبه و مرحله ای که هست، سخن دیگران را در حد همان مرتبه، ادراک می کند و البته، بر اساس همان مرتبه نیز سخن می گوید. خلاق بودن انسان در ساحت سخن محدود ندارد و برای اقیانوس سخن او ساحلی پیدا نیست؛ عبور از یک مرحله فکری به مرحله فکری دیگر، نتیجه همین خلاقیت است.

و استاد رضا داوری اردکانی، چستی زبان و اهمیت صلاح و فساد آن را اینگونه بیان کرده اند:

زبان، آینه و بازتاب زندگی مردم است و سلامت یا پریشانی آن، بر سلامت یا پریشانی زندگی و کاروبار مردم دلالت دارد. صلاح و فساد زبان، همان صلاح و فساد تفکر است و این هر دو هرگز از هم جدا نمی شوند. زبان اگر آشفته باشد، با تدبیر مصلحت اندیشان به نظام نمی آید؛ هرچند گاهی اتخاذ تدابیر سنجیده، نشانه نشاط زبان است. زبان اصیل و قویم، زبان کتب آسمانی و زبان شاعران و متفکران بزرگ است و برای احیای زبان، انس با این کتب و آثار ضرورت دارد. زبان که بی رمق باشد، پیوند دل ها و جان ها سست می شود و حتی نام ها، دیگر نام های حقیقی نیستند و الفاظ، معنای روشن و صریح ندارند و شاید کار به جایی برسد که به آنچه دیروز تبهکاری می گفتند، نام تقوا بدهند. وقتی زبان، علیل و الکن می شود، لکن آن در همه

چیز و همه جا اثر می گذارد و ظاهر می شود. به تاریخ که نگاه می کنیم، هر وقت و هر جا که شعر و هنر بوده، نظم و ثبات هم بوده است؛ این دو با هم هستند.

و همچنین:

شعر و هنر، حرف و تفتن نیست؛ اما چون هنر تفتنی هم وجود دارد، گمان غالب این است که هنر وسیله تفتن است و مگر نگفته اند که شعر بیان عواطف است! شعر، بیان عواطف نیست، بلکه صورتی از سکنی گزیدن در زمین و شرط زندگی انسانی ماست. بی هنر زندگی کردن ممکن است، اما زندگی آدمی با زندگی همه حیوانات دیگر تفاوت دارد و این تفاوت، در زبان و با هنر آشکار می شود. فضائل دیگر آدمی، اعم از علم و تدبیر و صنعت، همه فرع سکنی گزیدن شاعرانه آدمی در زمین است. شعر و تفکر، پایه همه چیز و گشاینده همه راه ها و درهای بسته است. شعر و زبان، نه علت فاعلی و مادی علوم و معارف و فنون است و نه علت صوری و غایی آنها؛ بلکه، شرط درک و فهم امور، آغاز تصمیم ها، ادای افعال و سامان دادن به کارهاست. زبان، شعر است و شعر، کمال زبان است و اگر این زبان نبود، صورت های دیگر زبان هم وجود نداشت، یا درست بگوییم: اگر شعر و زبان نبود، بشر نبود.

آنچه به عنوان سخن، شعر، هنر یا موسیقی، در اختیار انسان قرار می گیرد یا توسط او تولید و عرضه می شود، قابل دسته بندی در دو دسته مفید و نامفید است و نحوه استفاده از آن نیز، می تواند مفید یا نامفید باشد. اما، اگر زندگی انسانی انسان، از این آب سیراب می شود و با این روح، نشاط حیات و هیأت قوام می یابد، سلامت و سرشار بودن این آب حیات از ملزومات و محرکات رشد و تعالی انسان، امری ضروری خواهد بود. این که گوینده و شنونده یک سخن یا هنرمند و مخاطب یک اثر هنری، به چنین ضرورتی واقف باشند و در عین

حال، خود توانایی تشخیص دادن و در مرحله بالاتر، محقق ساختن مختصات یک امر مفید را داشته باشند، ضرورتی دیگر است که البته، باید در نظام تعلیم و تربیت، به آن پرداخته شود که معمولاً، مغفول می ماند. مرحوم علامه محمدتقی جعفری (ره)، لزوم این مفید بودن را اینگونه بیان کرده اند:

نمودهای هنری، همانطور که به وجود آورنده همه آنها انسان است، بهره برداری کننده از آنها هم انسان می باشد. به عبارت دیگر، یک نمود هنری، جایگاه تلاقی روحی بزرگ که دارای نبوغ هنری است با دیگر ارواح انسان هاست که این تلاقی، هم باید برای روح هنرمند مفید باشد و هم برای روح تماشاگر. فایده هنر برای روح هنرمند این است که با علم به این که انسان هایی به اثر هنری او خواهند نگرست و رشد یا سقوط آنها، در خود او نیز اثر خواهد کرد، تمام قوای خود را به کار می گیرد تا انگیزه رشد و کمال را به هم نوعانش تحویل نماید. زیرا، اگر شورش درون تماشاگران و تحیر آنان در برابر یک نمود هنری، مقدمه ای برای دگرگونی تکاملی ایشان نباشد، چیزی جز پدیده های روانی زودگذر نخواهد بود. بنابراین، بسیار جای تأسف است که یک هنرمند نابغه، تنها به جلب شگفتی های مردم در برابر نبوغ هنری خود، قناعت بورزد؛ هنرمندان باید خود را رودخانه ای فرض کنند که واقعیتی مفید، به مانند آب حیات، از رودخانه درون ایشان به مزرعه معارف مردم جامعه سرازیر می شود و فایده این هنر برآمده از عمق جان هنرمند برای انسان های تماشاگر نیز، همین آب حیات بودن هنر، برای زندگی ایشان خواهد بود.

آن مسأله ریشه ای که یادداشت حاضر، قصد یادآوری آن را دارد، این است که اساساً، جوامع بشری (لااقل در این زمانه)، آنچه را که نبض حیات انسان ها با خون آن می تپد و خواه ناخواه، فضای عمر و سکونت این جهانی نسل های بشر پر کرده است، غالباً امری فرعی، واهی و تفننی می شمارند و انسان و آن

را با هم، به حال خود رها می کنند و در عوض، طی کردن سریع و پی در پی انواع دوره های درسی و مهارتی اشتغال آفرین و درآمدزا را به عنوان اولویت های اساسی و غیرقابل تردید برای زندگی موفقیت آمیز انسان، به وی تبلیغ و تحمیل می کنند. رونق گرفتن هرچه بیشتر آشفته بازار همه جایی، همه وقتی و همه طوری عرضه انواع خدمات و محتوای بدلی، سرقتی و مستعمل بر بستر فضای مجازی، بیش از پیش و به شکلی اعتیادآور، همچون تلمبه ای بزرگ و پرفشار، آن خون مورد نیاز انسان را در رگ های وجود او تزریق می کند و البته انسان، غالباً غافل است که هم خون تزریقی، ناسالم است و هم این طرز تزریق، مضر و مرگ آور است.

در فضای مجازی که خوب و بد مخلوطند و خوب، بدآلود شده است، انسان به هرآنچه که پیشتر باید به طور محدود و با پرداخت هزینه به دست می آورد، به ارزانی و فراوانی دسترسی دارد. اما، آیا توانایی تشخیص، ادراک و ارزش گذاری صحیح انسان در هنگام انتخاب و استفاده نیز، متناسب با این شرایط، افزایش یافته و کارآمد شده است. به عنوان مثال، اکنون که قریب به اتفاق انسان ها، امکان بهره مندی رایگان و نامحدود از انواع و اشکال گوناگون آثار موسیقایی را در فضای مجازی پیدا کرده اند (اعم از بهره مندی با رعایت حقوق مصنف یا بهره مندی توأم با تضييع حقوق صاحب اثر)، آیا همگی می دانند که موسیقی چیست، به چه کار می آید و بهره مندی صحیح از آن چگونه است و نیز، آیا می دانند که هریک از انواع موسیقی، چه مؤلفه هایی از وجود یک انسان را تحریک می کند و تحریک کدام مؤلفه، برای حیات معقول و زندگی گوارای انسان، مفیدتر و ماندگارتر است که صد البته، نمی دانند.

نگارنده امید دارد که با این یادآوری، کارشناسان نیک اندیش و دست اندرکاران

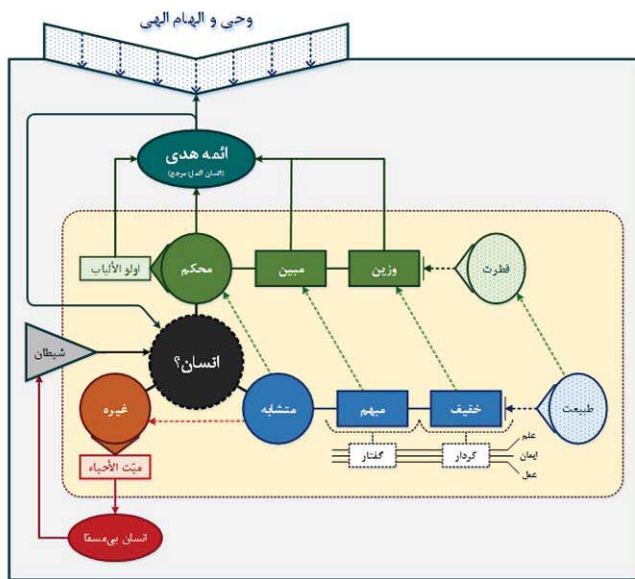

کاردان امر تعلیم و تربیت، موضوع آماده سازی و توانمندسازی انسان را برای قرار گرفتن در شرایط مختلف انتخاب و استفاده، به طور جدی مورد توجه و چاره اندیشی متقن قرار دهند و البته، در این مسیر، آسیب شناسی صحیح و ریشه یابی دقیق آنچه که بر انسان در فضای مجازی می گذرد، ضروری و راهشگنا خواهد بود. همچنین، استفاده از خود فضای مجازی برای ایجاد زمینه ها و اجرای برنامه های تعلیمی و تربیتی در این خصوص، موضوع قابل توجه دیگری است که البته، هدف گذاری و الایی برای پرداختن به مبحث آموزش و یادگیری مجازی نیز محسوب می شود. به منظور در دست داشتن سنجه ای اصیل و تجربه شده برای ارزیابی وضعیت توانمندی های انسان به منظور یک حیات معقول و مفید، نگارنده تصویری کلان از نظرات آیت الله عبدالله جوادی آملی را پیرامون مقایسه ویژگی های انسان ناقص (متشابه) با صفات عالی انسان کامل (محکم)، در شکل ۲ ترسیم کرده است. در ادامه توضیحات ایشان، مبنی بر مبین و وزین بودن انسان های کامل و نیز، مبهم و خفیف بودن انسان های ناقص (در دو بعد گفتار و رفتار)، آمده است:

تفاوت انسان با بهیمه، در بیان بودن انسان است؛ خداوند سرمایه بیان را به همه داده است، اما انسان کامل و ولی خدا، معلم بیان نیز هست و بیان را به دیگران می آموزد و فرماندهی لشکر بیان در دست اوست؛ یعنی می داند که چه سخنی را، چه وقت و به چه میزان بگوید. از این رو، حکمت رجوع انسان های مشتابه و ناقص به انسان های محکم کامل، در فراگیری بیان از آنهاست. زیرا، یا انسان باید خود اهل بیان باشد یا از کسانی که اهل بیان هستند، پیروی کند و آئینه دل را برابر آنها نگه دارد. اگر آئینه دل انسان، گرگ و گراز نشان دهد، نقص از آئینه نیست؛ بلکه آئینه را به باغ وحش برده اند و برابر گرگ و گراز نگه داشته اند. اما، اگر آئینه را برابر ماه نگه دارند، همان در آن می تابد.

و همچنین:

جامع محکمت و اصول اساسی تشکیل دهنده ساختار وجودی انسان، فطرت اوست و جامع متشابهت و فروع وجود او، طبیعت اوست. دل مایه فطری و حقانیت توحیدی انسان، وزن ممدوحی است که بر اساس حفظ آن، انسان وزین می شود و در نتیجه، فکر و عملش وزین می گردد. اما، اگر انسان با اختیار خویش، فطرت خداخواه و خدانشناس خود را دفن کند و دل خویش را از آن خالی نماید، خالی و خفیف می گردد و جز خالی بودن کاری از او ساخته نیست. به عبارت دیگر، انسان بی مغز، کار بی مغز می کند؛ بر خلاف انسان لیب و وزین که کار پرمغز و نغز انجام می دهد. اگر از دل انسان، نور طلوع نکند، نار می جوشد و چنانچه آب نجوشد، آتش می خروشد. چنانچه ورودی قلب انسان با قفل معصیت بسته شود، سخن هیچ واعظی در آن نفوذ نمی کند و از انسان، تنها صورتی انسانی باقی می ماند و به انسان بی مسما تبدیل خواهد شد.

شکل ۲ - مقایسه ویژگی های انسان ناقص و متشابه با ویژگی های انسان محکم کامل

همچنین، برای در دست داشتن مجموعه ای از رهنمودهای کاربردی و پایه ای، منتخبی از بیانات استاد شهید مرتضی مطهری (ره)، برای دستیابی انسان به یک زندگی عقلانی و رو به رشد، آورده شده است که توجه به آنها، حتماً مفید خواهد بود:

باید در افراد و در جامعه، رشد شخصیت فکری و عقلانی یا همان قوه تجزیه و تحلیل در مسائل پیدا شود؛ از این رو، باید در تعلیم و تربیت، مجال تفکر داد و به فکر کردن ترغیب نمود. عقل، آنوقت برای انسان عقل است که به شکل غربال کننده درآید، یعنی هرچه را که وارد می شود، ارزیابی کند و سخن مفید را از غیرمفید جدا کند. علاوه بر این، باید بتواند عناصر درست از نادرست یک سخن را نیز از هم جدا کند و به عبارتی، نقاد و صراف سخن باشد. یکی دیگر از خواص عقل، مسأله آینده را به حساب آوردن و آخر کار را دیدن است. همچنین، عقل را باید با علم همراه کرد که فراگیری علم، به منزله تحصیل مواد خام برای تجزیه و تحلیل توسط عقل است.

و همچنین:

مطلب دیگر، مسأله آزاد کردن عقل از حکومت تلقینات محیط و اصطلاحات، سنت ها و عادت های اجتماعی است و این یعنی که اکثر و اکثریت را نباید ملاک قرار داد، زیرا اکثر مردم، پیرو گمان و تخمین هستند و از علم و عقل و یقین پیروی نمی کنند. همچنین، انسان هرگز نباید در مسائلی که مربوط به شخص اوست، تحت تأثیر تشخیص و قضاوت دیگران قرار گیرد؛ یعنی گردوی کم ارزش در دست خود را به تلقین دیگران، لؤلؤ گرانها نپندارد و لؤلؤ گرانهای در اختیار خویش را به نیرنگ دیگران، گردوی کم ارزش نداند. روح علمی و حقیقت جویی داشتن نیز از دیگر مشخصات رشد عقلی انسان است که در این صورت، انسان می خواهد حقیقت را آنگونه که هست کشف کند و نه آنطور که خود می پسندد.

به عنوان نکته آخر، یادآور می گردد که قلمرو بحث در یادداشت حاضر، محدود به

قلمرو شناخت انسان نسبت به خود و بازسازی مملکت وجودی خویش با سلطنت بخشی به گوهر تابناک عقل و ودیعه بی نظیر فطرت است. آنچه در خصوص قدر و منزلت والای عقل (به عنوان مرتبه ای از فطرت الهی و روح ملکوتی ودیعه داده شده به انسان) گفته شد، به قابلیت های بی نظیر عقل در تشخیص و تمییز امور و اشراف علمی بر کلیه ممکنات، اشاره می کند. اما، تحقق احاطه و اشراف علمی و بالفعل شدن قابلیت ها برای عقل، هم راهی پرخطر، پیش رو دارد و هم به تلاشی مستمر، نیازمند است. عقل حق مدار حق گزار، قدرت رد و قبول آنچه را که با آن مواجه می گردد، داراست و توانایی جستجو و شناسایی حقایق مندرج در اکناف و اطراف عالم امکان را در نهاد خود، به ودیعه دارد. اما بی مدد وحی و الهام الهی و بی دستگیری فاتحان قله های رفیع عقل کل، راه های تحصیل و تحلیل تمام و کمال علم، بر عقل بسته خواهد بود. از این رو، عقل رهیده از هوس و حاکم بر آن، رهنمود و رهگشایی الهی را نیاز حقیقی خود می داند و خود را هیچگاه از این درگاه محروم نخواهد ساخت. بیان آیت الله عبدالله جوادی آملی، در این ارتباط اینگونه است:

عقل، مانند طبیب، اهل درایت و معرفت است و نه اهل حکومت و ولایت؛ لذا همانند طبیب، فاقد اوامر مولوی و ربوبی است و صرفاً می تواند احکام ارشادی و انشایی صادر نماید. زیرا عقل، مدرک و فهم کننده است و سلطنت و ربوبیتی ندارد. اما، هر فرد عاقل در حیطة مربوط به خودش (و نه دیگران)، می تواند ولایت و حکومت بر مملکت وجود خویش را به دست عقل بسپارد. بشر این فرمانروایی را یا به دست هوای نفس می دهد یا آن را به عقل می سپارد و چنانچه عقل را بر مسند حکومت بنشانند، عقل، هوا را رام و هوس را اسیر و نفس مسؤله و امّاره را عزل خواهد کرد و

شخص را به سوی رستگاری و طاعت الهی، راهبری می کند.

و همچنین:

پروردگار حکیم، انسان را مختار آفرید و قدرت تکامل برتر را به او عنایت کرد و انسان است که باید شخصیت اکتسابی و وجود آخرتی خویش را بسازد. اختیار زمانی شکل می گیرد که دست کم دوراه وجود داشته باشد و این دوراهی، همان دوراهی فطرت و طبیعت است. انسان، یا وجود خود را با روح ملکوتی و عقل موهبتی اش هماهنگ می سازد و رشد می دهد و یا بعد مادّی خویش را اصل قرار داده، گرایش به طبیعت را بر وجود خویش حاکم می کند. یعنی، یا امانت دار و قدردان و دیعۀ الهی فطرت و عقل می گردد و یا خیانتکار در امانت خواهد شد و ظالمانه، حق فطرت و جان الهی را ضایع می کند و حقوق و حدود او را به رسمیت نمی شناسد و از این نادانی و ستمکاری (بی عقلی و خودرأیی) است که ظلم به خویشتن شکل می گیرد.

کتابنامه:

۱. زیبایی و هنر از دیدگاه اسلام؛ مرحوم علامه محمدتقی جعفری (مؤسسه تدوین و نشر آثار علامه جعفری)
۲. منزلت عقل در هندسه معرفت دینی؛ آیت الله عبدالله جوادی آملی (مرکز نشر اسراء)
۳. تفسیر انسان به انسان؛ آیت الله عبدالله جوادی آملی (مرکز نشر اسراء)
۴. من و جز من؛ استاد غلامحسین ابراهیمی دینانی (مؤسسه پژوهشی حکمت و فلسفه ایران)
۵. فلسفه و ساحت سخن؛ استاد غلامحسین ابراهیمی دینانی (انتشارات هرمس)
۶. فلسفه و آینده نگری؛ استاد رضا داوری اردکانی (انتشارات سخن)
۷. هنر و حقیقت؛ استاد رضا داوری اردکانی (نشر رستا)
۸. تعلیم و تربیت در اسلام؛ استاد شهید مرتضی مطهری (انتشارات صدرا)

پی نوشت:

۱. در یادداشت حاضر، آنچه که به عنوان بازنویسی مطالب از آثار ارزشمند بزرگان و حکیمان صورت گرفته، غالباً مشتمل بر انتخاب برخی جملات از متن آثار و مرتب سازی مجدد و خلاصه سازی آنها بوده است؛ از این رو، در برخی موارد و به میزان بسیار اندک، ویرایش های ادبیاتی و واژگانی، بنابر ضرورت و برای حفظ پیوستگی در ظاهر کلام صورت گرفته که به زعم نگارنده، تغییری در اصل معنای مورد نظر صاحب اثر، ایجاد نشده است.

۲. این یادداشت، محصول مطالعات صورت گرفته در چارچوب مأموریت های گروه پژوهشی «فرهنگ در فضای مجازی» است که جهت استفاده، در اختیار سردبیر محترم خبرنامه انجمن یادگیری الکترونیکی ایران (یادا) قرار داده شده و البته، حقوق کلیه بهره برداری های بعدی از آن، در اختیار پژوهشگاه ارتباطات و فناوری اطلاعات (مرکز تحقیقات مخابرات ایران) می باشد.

گزارش علمی (نقدنگاشت)

گروه یادگیری الکترونیکی دانشکده مجازی دانشگاه علوم پزشکی تهران

آیا معکوس ساختن (وارونه سازی کلاس) کافی است؟
یا اینکه ما باید به جای آن از مدل معکوس استفاده کنیم؟

سخنرانان:

دکتر فائزه جوادی لاریجانی، سید کاظم بابانژاد

تاریخ برگزاری: دوشنبه ۱۳۹۵/۱۰/۰۶

تدوین: مهندس بهناز داراب

رییس کمیته سخنرانی ها و گردهمایی های علمی انجمن

دی ماه ۱۳۹۵

۱- مقدمه

گزارش حاضر به معرفی سی و چهارمین سخنرانی علمی انجمن یادگیری الکترونیکی ایران (یادا) می‌پردازد. این سخنرانی با رویکردی جدید تحت عنوان نقدنگاشت 'وباهمکاری دانشکده مجازی دانشگاه علوم پزشکی تهران در محل دانشکده مجازی دانشگاه علوم پزشکی و تهران با حضور ۵۰ نفر برگزار شد. سخنران این نشست خانم دکتر فائزه جوادی لاریجانی و آقای سید کاظم بابانژاد و به راهنمایی خانم دکتر میترا ذوالفقاری بودند. نقدنگاشت فعالیتی است علمی مبتنی بر نقد و بررسی یک مقاله علمی معتبر و چاپ شده؛ شامل بررسی تک تک اجزای مقاله و نیز متدلوژی تحقیق است. افراد حاضر در این روند مشارکت فعال دارند.

۲- معرفی سخنران و سخنرانی

دکتر فائزه جوادی لاریجانی، دارای مدرک MPH با زیر شاخه Health policy از دانشگاه شیراز، پزشک فوق تخصص نفرولوژی کودکان و مفتخر به کسب رتبه دوم کشوری در مورد فوق تخصصی کلیه کودکان می‌باشد. نامبرده در حال حاضر عضو هیئت علمی و استادیار دانشگاه تهران هستند. داوری مقالات منتشره در مجلات متعدد، هدایت ۲۷ پایان نامه ثبت شده در دانشگاه علوم پزشکی تهران، برگزاری کارگاه های متعدد آموزشی در زمینه تخصصی از جمله فعالیت های علمی ایشان می باشد.

آقای سیدکاظم بابانژاد دارای مدرک کارشناس پرستاری می باشد. وی در حال حاضر بعنوان دانشجوی کارشناسی ارشد رشته یادگیری الکترونیکی در دانشکده مجازی دانشگاه علوم پزشکی تهران مشغول به تحصیل می باشد.

۳- معرفی (مقاله، مجله و نویسنده)
معرفی اجمالی مقاله، مجله و نویسنده در جدول ۱ آورده شده است:

جدول ۱- معرفی مقاله، مجله و نویسنده

Article	Is FLIP enough? Or should we use the FLIPPED model instead?
Journal	Title: Computers & Education 79 (2014) 16e27 Article history: Received 24 March 2014 Received in revised form 2 June 2014 Accepted 4 July 2014 Available online 11 July 2014
Author	1. Yunglung Chen :Department of Information Management, National Sun Yat-sen University, No. 70, Lienhai Rd., Kaohsiung 80424, Taiwan 2. Yuping Wang: School of Languages and Linguistics, Griffith University, Nathan 4111, Australia 3. Kinshuk: School of Computing and Information System, Athabasca University, Athabasca, Canada 4. Nian-Shing Chen: Department of Information Management, National Sun Yat-sen University, No. 70, Lienhai Rd., Kaohsiung 80424, Taiwan

۳-۱- هدف تحقیق

کلاس درس معکوس به یک مدل آموزشی جدید محبوب تبدیل شده است. برخلاف کلاس درس سنتی، که در آن مربیان در کلاس سخنرانی می کنند و دانشجویان نکته برداری کرده و تکالیف خود را در خانه انجام می دهند، کلاس درس معکوس سخنرانی کلاسی را با فعالیت های مشترک "منعکس می کند". در یک مدل کلاس درس معکوس، دانش آموزان فیلم ضبط شده سخنرانی را در خانه تماشا می نمایند و تمرینات "تکالیف" خود را در مدرسه انجام

می دهند. یادگیری معکوس را همچنین می تواند به عنوان «آموزش معکوس»، «یادگیری تلفیقی»، و یا «کلاس درس معکوس» تعریف کرد. آیا آموزش عالی می تواند یادگیری معکوس را اتخاذ کند؟ بررسی جامع مطالعات قبلی نشان می دهد که تعدادی شکاف در این زمینه تحقیق آموزشی وجود دارد. این شکاف ها شامل فقدان مدل جامع پژوهش، بحث ناکافی سیستم عامل های یادگیری دیجیتال و رهنمودهای طراحی برای فعالیت های دوره می باشند.

هدف این پژوهش، توسعه مدل قوی تری برای یادگیری معکوس در آموزش عالی می باشد. رسیدگی به چهار ستون طرح F-L-I-P (محیط انعطاف پذیر، فرهنگ یادگیری، محتوای هدفمند و مربیان حرفه ای) همچنین شناسایی کاستی ها که نیازمند تحقیقات بیشتری خواهد بود.

نسخه توسعه یافته F-L-I-P-P-E-D در این تحقیق ارائه شده است، که در آن سه جزء اضافه شده است: فعالیت شبکه پیشرو، تجارب یادگیری جذاب و موثر و برنامه های یادگیری یکپارچه و متنوع. این طرح توسعه یافته برای ساخت مدل تحقیقات و طراحی مدل «معکوس» در محیط کلاس درس جدید معکوس به نام «کلاس درس معکوس جامع گرا» مورده استفاده قرار گرفته است. هدف های ویژه پژوهشی این مطالعه عبارتند از:

۱. توسعه مدل کلاس درس معکوس جامع تر برای اجرای آن در آموزش عالی.
۲. بررسی اثربخشی این مدل معکوس جامع.

۳-۲- مطالعات قبلی

امروزه، کلاس های درس معکوس نام و روش های گوناگون، تعاریف و پوشش های متفاوتی دارند. برگمان و سامز (۲۰۱۲) بیان می کنند که اصطلاحاتی مانند «یادگیری تلفیقی»، «آموزش معکوس»، «کلاس معکوس» و «کلاس درس ۷/۲۴» قابل تعویض هستند، در حالی که استاگر و هرن (۲۰۱۲) بیان می کنند که کلاس درس معکوس زیر مجموعه ای از یادگیری تلفیقی می باشد، نه معادل آن.

یادگیری تلفیقی را با چهار مدل مختلف عملیاتی تعریف می کنند: «Flex»، «Rotation model»، «Enriched-virtual»، «Self-blend»، «model». با توجه به این طبقه بندی، مدل چرخش در مدرسه فیزیکی قرار می گیرد در حالی که مدل کاملاً «مجازی» فضای برخط» صرفاً «مجازی» اتفاق می افتد، بنابراین این دو مدل در دو انتهای طیف، به ترتیب متضاد هستند. تحت مدل چرخش، دانش آموزان هنوز هم در کلاس در مدرسه فیزیکی شرکت می کنند اما از طریق روش های مختلف، مانند پروژه گروه کوچک / بزرگ، تکالیف مداد و کاغذ، و تدریس خصوصی دوره را می گذرانند. کلاس درس معکوس، که به دانش آموز اجازه می دهد که مطالب آموزشی برخط را از پیش بخوانند و از طریق درس خواندن به شیوه خود، کار کند؛ تنها یکی از مدل ها تحت مدل چرخش می باشد. جدول ذیل چهار مدل یادگیری تلفیقی استاگر و هرن را نشان می دهد.

جدول ۱: چهار مدل یادگیری تلفیقی استاکر و هرن

Table 1
The classifications of blended learning models (Staker & Horn, 2012).

Rotation model	Flex model	Self-blend	Enriched-virtual
Students attend a physical class and rotate between different modalities such as individual/group activity, individual training, and pencil-and-paper assignments. At least one of these activities is done online. The Rotation model includes four sub-models: 1. Station-Rotation model – Students rotate as a group through different activities in one classroom. 2. Lab-Rotation model – Students rotate as a group to a lab at a different location on campus that supports online learning. 3. Flipped-Classroom model – Students learn online at their own pace and do exercises in the physical classroom. 4. Individual-Rotation model – Students take turns rotating through different activities alone in the same physical classroom.	This is a model where content and instruction are delivered primarily online, and students are directed by an individually customized, fluid schedule. The "instructor-of-record" is on-site to provide face-to-face help.	This is a model where students are allowed to take supplementary courses online either at a brick-and-mortar school or at home. This model does not provide a "whole-school" experience.	This is a model in which the entire school operates almost entirely online. Students meet face-to-face with their instructor only during the first course meeting. Students do not have to attend the brick-and-mortar school daily. This model does provide a "whole-school" experience.

۴. حضور مربیان حرفه ای در این مدل نسبت به مدل آموزش سنتی، حیاتی تر می باشد.

به دلایل زیر این چهار جزء یادگیری معکوس برای آموزش عالی کافی و جامع نمی باشند:

• تمرکز طرح F-L-I-P بر تحویل محتوا به فراگیر است. در صورتیکه تمرکز مدل F-L-I-P-P-E-D از «مدرسه امروز» به «فعالیت امروز» تغییر یافته است، در واقع مدل F-L-I-P-P-E-D بر اینکه: چه نوع فعالیتی باید در کلاس انجام شود و چگونگی ارائه این فعالیت تاکید بیشتری دارد.

• طرح F-L-I-P فرصتی را برای تجربه دانش آموزان بوجود نمی آورد. این طرح بر مشاهده مربی، امتیاز خاصی می بخشد و نقطه نظر دانش آموز را نادیده می گیرد. مدل F-L-I-P-P-E-D هر دو دیدگاه را در بر می گیرد.

• از طرح F-L-I-P برای برنامه های یادگیری کامپیوتر استفاده نمی شود، در آموزش عالی، برنامه های کامپیوتر نقش مهمی در یادگیری تلفیقی ایفا می کنند. در حالی که روند فعلی در فناوری و آموزش و پرورش بر یادگیری فردی سازی، تفکیکی، شخصی و یکپارچه تاکید می کند، طرح F-L-I-P فاقد مشخصاتی درمورد فضای یادگیری فردی (رسمی و غیر رسمی) و برنامه های یادگیری می باشد.

۳-۳- مدل معکوس:

جدول ۲: مقایسه اجمالی چهار ستون طرح F-L-I-P™ الف و مدل F-L-I-P-P-E-D

Table 2
A brief comparison of the four pillars of F-L-I-P™^a schema and the FLIPPED model.

F-L-I-P™ schema	FLIPPED model
Flexible Environments	Flexible Environments
Learning Culture	Learner-Centered Approach
Intentional Content	Intentional Content
Professional Educators	Professional Educators
	Progressive Networking Learning Activities
	Engaging and Effective Learning Experiences
	Diversified and Seamless Learning Platforms

^a F-L-I-P™ is proposed by Flipped Learning Network and Pearson's School Achievement Services (Hamdan et al., 2013a, 2013b).

از آنجا که پژوهش در آموزش معکوس نسبتاً جدید است، شناسایی ویژگی های دقیق آموزش معکوس به منظور ایجاد روش آموزشی استاندارد ضروری می باشد. اگر چه محققان مدل های معکوس بسیاری توسعه داده اند، هر کدام از آنها تمرکز متفاوتی دارد. با این حال، تمام این مدل ها در شناسایی چگونگی سنجیدن ابعاد پیاده سازی کلاس درس معکوس و وجود روابط میان ابعاد مختلف موفق نمی شوند. طرح F-L-I-P™ با شبکه یادگیری معکوس و خدمات دستاورد مدرسه پیرسون یکی از اولین تلاش برای پر کردن این شکاف می باشد.

چهار ستون F-L-I-P™ چهار جزئی را تعریف می کنند که از تعامل دانشجو در محیط انعطاف پذیر یادگیری معکوس، آموزش فرهنگ، محتوای هدفمند و مربیان حرفه ای پشتیبانی می کنند، که به شرح زیر مشخص می شود:

۱. برای حمایت از مدل معکوس، محیط یادگیری معکوس باید انعطاف پذیر باشد. محیط نیاز به ارائه انواع مدل یادگیری دارد و دانش آموزان باید قادر به انتخاب زمان و مکان یادگیری باشند. مربیان باید روش های تدریس خود را بر این اساس تنظیم کنند.

۲. فرهنگ یادگیری به تغییر از فرهنگ مربی محور به فرهنگ دانش آموز محور نیاز دارد، که در آن زمان کلاسی برای پیگیری موضوعات در عمق بیشتر و ایجاد فرصت های یادگیری غنی تر استفاده شده است.

۳. مربیان باید، محتوای یادگیری در فضای مجازی و یا کلاس های حضوری را به دقت انتخاب و ارزیابی کنند.

جدول ۳: استراتژی های پیشنهاد شده توسط بونول و ایسون

Table 3
Comparison of low and high risk learning strategies (Bonwell & Eison, 1991).

Dimension	Low-risk strategies	High-risk strategies
Class time required	Relatively short	Relatively long
Degree of structure	More structured	Less structured
Degree of planning	Meticulously planned	Spontaneous
Subject matter	Relatively concrete	Relatively abstract
Potential for controversy	Less controversial	Very controversial
Student's prior knowledge of the subject matter	Better informed	Less informed
Student's prior knowledge of the teaching technique	Familiar	Unfamiliar
Instructor's prior experience with the teaching skill	Considerable	Limited
Pattern of interaction	Between faculty & students	Among students

دیدگاه ویویی (۱۹۶۳) در مورد اینکه چگونه دانش آموزان آموزش خود را تجربه می کنند نیز به یادگیری معکوس اعمال می شود چرا که یک "استاد حرفه ای" هنوز هم ممکن است قادر به تعامل با دانش آموزان نباشند اگر از تجربیات یادگیری دانش آموزان نادیده گرفته شده باشند. استادی که اثربخشی جلسات خود یادگیری / دانش آموزان خود را پیگیری نمی کند قادر به تغییر روش کلاس درس خود با موفقیت نخواهد بود. این امر به ویژه در کلاس های درس معکوس صدق می کند، که در آن فاصله مبادلاتی (مور، ۱۹۹۳) به طور مداوم در حال تغییر است. فاصله مبادلاتی، فاصله ارتباطی و روانی بین مربیان و دانش آموزان می باشد (نه فاصله جغرافیایی). زمانی که دانش آموز ویدیو را در خانه در یک کلاس درس معکوس تماشا می کند، فاصله مبادلاتی بالا می باشد زیرا دانشجو هیچ راهی برای برقراری ارتباط با معلم ندارد، و مربی نمی داند که تا چه اندازه دانش آموز را جذب کرده است. از آنجا که فاصله مبادلاتی بالا این پتانسیل را دارد که منجر به تجربه یادگیری ناچیز شود، مور و کرسلی (۱۹۹۶) دو روش برای کاهش فاصله مبادلاتی معرفی می کنند؛ اولین روش افزایش گفتگو بین اساتید و دانشجویان، و دومین آن کاهش ساختار از پیش تعیین شده می باشد. مور و کرسلی (۱۹۹۶) بیان می کنند که اساتید بهترین ترکیب ساختار، گفت و گو، فاصله مبادلاتی، و استقلال یادگیرنده را در نظر می گیرند.

بونول و ایسون (۱۹۹۱) بیان می کنند که دانش آموزان تمایل به مقاومت در برابر روش های فاقد سخنرانی دارند به این دلیل که جایگزین های یادگیری تضاد بسیار آشکاری به نقش گوش دادن منفعل که به آن عادت کرده اند ارائه می دهند.

ریسک از دست دادن دانش آموز در مراحل آغازین پیش از اینکه او مدل جدید آموزش را قبول کند بالاتر می باشد. اعمال استراتژی های دارای ریسک متفاوت برای ارائه فعالیت ها در مراحل مختلف برای اساتید دارای اهمیت می باشد؛ مدرسین ممکن است استراتژی های با ریسک پائین را برای فعالیت های یادگیری در مراحل اولیه انطباق مدل آموزشی به کار گیرند و پس از اینکه تمام دانش آموزان مدل آموزشی را قبول کردند سراغ استراتژی های با ریسک بالا بروند. به عنوان مثال، در دو هفته اول، مربی ممکن است دانش آموزان را به گروه های بحث کوچک برای تجزیه و تحلیل موضوعی یا حل یک مشکل در ۱۰-۱۵ دقیقه تقسیم کند (استفاده از استراتژی های با ریسک پائین)، اما پس از اواسط ترم از آنها بخواهد فعالیت مشابه را برای مدت طولانی تری انجام دهند (استفاده از استراتژی های با ریسک بالا). مدرس نیز باید از آشنایی خود با یک فعالیت آگاه باشد. اگر مدرس هنوز با فعالیت نا آشنا می باشد، او باید این فعالیت را با ریسک بالا شناسایی کند و تلاشی برای استفاده از آن فعالیت نکند مگر اینکه کلاس به طور کامل برای امتحان روشی جدیدی آماده باشد. با این حال، اگر مدرس و دانش آموز هر دو خود را به اندازه کافی به فعالیت جدید تطبیق داده باشند، مدرس می تواند آزادانه استراتژی های با ریسک پائین و بالا را تغییر دهد. جدول ۳ استراتژی های پیشنهاد شده توسط بونول و ایسون (۱۹۹۱) را نشان می دهد.

جدول ۴: تئوری فاصله مبادلاتی مور

Table 4
Moore's transactional distance theory (Caulfield, 2011)

Transactional distance	Structure	Dialog	Learner autonomy	Example
1	1	1	1	Watch lecture video Course discussion

۳-۳-۱: پیاده سازی مدل معکوس با استفاده از روش کلاس درس معکوس جامع گرا (HFC) کلاس درس HFC شامل مجموعه ای از کلاس های درس مختلف از جمله کلاس های درس همزمان، ناهمزمان، خانگی، متحرک، و فیزیکی می شود، که همه در روش جامع، هماهنگ استفاده شدند. بر خلاف کلاس درس معکوس سنتی که دانش آموزان تنها توسط مدرسان در کلاس درس فیزیکی تحت نظارت هستند و فعالیت های خانگی آنها ثبت و نظارت نمی شوند، و از این رو نمی توان دانش آموزان را تجزیه و تحلیل کرد، تمام فضاهای یادگیری در کلاس درس HFC به عنوان کلاس های درس تلقی می شوند چرا که تمام آنها پشتیبانی و نظارت می شوند. با ورود به برنامه در کلاس درس HFC، دانش آموزان می توانند سخنرانی های دوره مرور کرده و از پیش گوش دهند، در جلسات کلاس درس همزمان شرکت کنند، در مورد محتوای دوره با استاد و همکلاسی های خود بحث کنند، و بازتاب دهند. تمام این کارها را می توان به صورت یکپارچه انجام داد، و تمام فعالیت های یادگیری آنها در لاگین سیستم، ثبت شده است. در هجدهمین هفته دوره آزمایشی، جدا از شرکت در جلسه مقدماتی این دوره در آغاز ترم و در نظر گرفتن اواسط ترم امتحانات پایان ترم در کلاس درس فیزیکی، دانش آموزان برای انجام تمام فعالیت های یادگیری برخط دیگر، در خانه، یا با استفاده از یک دستگاه تلفن همراه آزاد هستند. دانش آموزان باید فیلم های سخنرانی مربوطه را قبل از هر کلاس همزمان تماشا کنند، اما می توانند مطالب و فیلم های کلاس درس را در هر زمان که نیاز داشتند به شیوه خود مرور کنند. این فعالیت ها خود محور هستند و می توانند در

یکی از محیط های کلاس درس متحرک یا کلاس درس همزمان انجام شوند. برای شرکت در کلاس درس همزمان سه ساعته در هر هفته، دانش آموزان ممکن است وارد برنامه یادگیری شوند و فعالیت های کلاس درس همزمان را تحت هدایت استاد انجام دهند. در کلاس درس همزمان، مدرس می تواند از دانش آموزان بخواهد فعالیت های مختلفی، مانند انجام پژوهش در مورد توده های انبوه، ارائه گزارش به کلاس درس ناهمزمان یا انجام آزمون های برخط را انجام دهند. به طور متوسط، دانش آموزان شش ساعت در هفته، سه ساعت پیش مشاهده فیلم یا مرور آن، و سه ساعت حضور در کلاس درس همزمان را صرف می کنند.

۳-۳-۲: اتخاذ مدل معکوس در کلاس درس معکوس جامع گرا در هر جلسه کلاس همزمان، مدرس یک طرح درسی خاصی را دنبال می کند و منابع برخط مرتبط را ارائه می دهد. او از برنامه HFC برای ارسال ایمیل به دانش آموزان جهت اعلام برنامه های آینده، به روز رسانی کلاس، و تکالیف استفاده می کند، بنابراین دانش آموزان می توانند پیش از کلاس خود را آماده کنند. اگر چه دوره در هر هفته فعالیت های مختلفی دارد، تعدادی شباهت در شکل آن وجود دارد.

جدول ۵: نمونه ای از برنامه کلاس درس همزمان برای یک جلسه کلاس سه ساعته

Table 5
An example of a synchronous class schedule in the Computer Network and Internet course.

Class session	Time	Details
Online quiz	40 min.	Students take a formative assessment for the current chapter.
Group discussions	20 min.	Instructor distributes scores of online quiz, praises students' home-study efforts, and leads group discussions on a problematic section of course content.
Hand-on practice	25 min.	Instructor demos real cases or leads some chapter exercise.
Break	15 min.	Whole class breaks and prepares for next session.
Sharing, feedback, reflection	40 min.	Instructor and students share thoughts; instructor responds to student feedback and reflection; repeat online quiz if test results are unsatisfactory; learn a new topic.
Group discussions	30 min.	Groups conduct online meetings on an assigned topic chosen by the instructor.
Sharing	10 min.	Group leaders submit group discussion reports to the asynchronous classroom or report orally in the synchronous classroom.

با توجه به نظریه مبادلاتی مور ، برای رسیدن به هدف "آموزش جذاب و موثر" در کلاس درس معکوس مدرس باید بهترین ترکیب ساختار، گفت و گو، فاصله مبادلاتی و استقلال دانش آموزان را در نظر گیرد. این دوره شامل فیلم های سخنرانی ده دقیقه ای می شود که کوتاه و به هم پیوسته بودند. هر زمانی که دانش آموزان با مشکل مشاهده یا درک محتوای ویدیو روبه رو شوند، پرسش های خود را به انجمن بحث و گفتگو در کلاس درس ناهمزمان ارسال و از مدرس و همسالان خود کمک دریافت می کردند. بحث و گفتگو در آن زمان بسیار قوی بوده است، و تجربه یادگیری از محتوای با ساختار بالا و گفت و گوی کم (تماشای ویدئو) به محتوای با ساختار پائین و گفت و گوی زیاد متفاوت می باشد (بحث گروهی). در کلاس درس همزمان، فضای سایبری F2F برای آغاز بحث و گفتگو مورد استفاده قرار گرفت، و استاد با ارائه آزمون های برخط، بررسی نمرات آزمون آنها، و تشویق بازخورد دانش آموزان، آنها را مشغول مطالعه می کرده است. او همچنین از دانش آموزان می خواسته مشکلات را در زمان حاضر برای بررسی درک آنها حل کنند. برای تمرین های پیشرفته و پیچیده تر، به دانش آموزان نقش های چرخشی به عنوان مجریان فردی، رهبر گروه، و همچنین به عنوان مدرس در فعالیت های مختلف داده شده بود. به دانش آموزان سه نوع تمرین مختلف اختصاص داده شده بود: (۱) تمرین ارائه فردی. (۲) دو نفر در یک تمرین گروهی؛ و (۳) افراد مختلف در یک تمرین گروهی. هدف از این تمرینات افزایش آشنایی دانشجویان با روش آموزشی و فاصله مبادلاتی پایین تر بین استاد و دانش آموزان و همچنین ترویج مدل یادگیری معکوس می باشد. در نهایت، برای اصطلاح ارائه پروژه، دانش آموزان هر گروه وارد برنامه می شدند و سیستمی که آنها طراحی، و تست کرده، و در توده انبوه قرار داده بودند، کلاس درس همزمان را نشان می داده است. تمام دانش آموزان دیگر و مدرس کار هر گروه را مرور کرده و نظرات را به صورت شفاهی یا با نوشتن آنها در جعبه متن برنامه به اشتراک می گذاشتند. تمام این فعالیت ها توسط برنامه ثبت می شده است.

۴. روش شناسی

روشی ترکیبی با استفاده از پرسشنامه، مصاحبه و تجزیه و تحلیل لاگین سیستم برای ارزیابی اثربخشی روش توسعه یافته مورد استفاده قرار گرفته است.

۴-۱: شرکت کنندگان و زمینه تحقیقات

پژوهش با استفاده از دوره معکوس هجده هفته ای، دوره "اینترنت و شبکه کامپیوتر"، به عنوان زمینه پژوهش انجام شده است. شرکت کنندگان این پژوهش ۳۲ دانشجوی تحصیلات تکمیلی بودند که در این دوره در در دانشگاهی در تایوان در سال ۲۰۱۳ شرکت کردند.

۴-۲: روش

طراحی این دوره تجربی و بر اساس رویکرد کلاس درس HFC بوده است. نیاز به این دوره در هفته دوم معرفی شد و همه شرکت کنندگان باید ویدئو را در خانه قبل از حضور در کلاس همزمان تماشا می کردند. در طول زمان کلاس همزمان، تکنیک هایی که دستورالعمل های مدل معکوس را اقتباس کردند، اعمال شدند و تمام فعالیت ها ثبت شدند. هر هفته، محققان فیلم ضبط شده کلاس در هفته گذشته را برای مشاهده رفتار و نوع عملکرد دانش آموزان از طریق بازتاب آنها جهت تطبیق رفتار بررسی می کردند. در اواسط ترم، مدرس بررسی مختصری را با سوالاتی برای ارزیابی انجام می داد. دلایل قبولی ناچیز بلافاصله طبقه بندی شده و در هفته بعد مورد بحث قرار گرفت. پس از آن، راه های بهبود اعمال شدند. در پایان دوره، ارزیابی فراگیران به طور کلی، همراه با پرسشنامه، برای بازخورد ذهنی انجام شد. بعد از جمع آوری تمام داده ها، تجزیه و تحلیل داده ها جهت درک نتیجه این آزمایش انجام شد. بدون گروه کنترل متقارن در محل، دو سال گذشته اطلاعات ضبط شده از همان دوره بدون تمرین معکوس به عنوان گروه شاهد برای مقایسه با داده های جمع آوری شده در این دوره مورد استفاده قرار گرفت.

۳-۴: ابزار

ارزیابی با توسعه پرسشنامه آغاز شد. پرسشنامه شامل ۵۰ سوال بسته پاسخ و ۴ پرسش بازپاسخ که توسط گروه کارشناسان طراحی شده بود و از قبل برای اندازه گیری رضایت دانشجویان، اهمیت سازه معکوس، و مزایا و معایب کلاس درس HFC مورد آزمایش قرار گرفته است. مقیاس پنج امتیازی لیکرت برای سوالات بسته پاسخ از ۱ برای "کاملاً مخالف" به ۵ برای "کاملاً موافق" مورد استفاده قرار گرفت. هر سازه شماره های مختلفی از شاخص انعکاسی دارد.

جدول ۶: نتایج حاصل

Constructs	Flexible enivron	Learner-centred	Intentional content	Professional educator	Engaging experience	Progressive activities	Satisfaction
Indicators	IF1-4	LF1-6	IF1-5	PF1-4	EF1-6	DF1-18	SA1-7

جدول ۷: شاخص های اندازه گیری ساختار "رضایتمندی" دانش آموزان

Item no.	Indicators for measuring the "satisfaction" latent variables
SA1	The flipped classroom approach has greatly helped my learning.
SA2	I am satisfied by the instructor's diligent attitude in teaching.
SA3	I am satisfied by the course content.
SA4	I am satisfied by the degree of difficulty of this course.
SA5	I am satisfied by the learning activities in this course.
SA6	I am satisfied by the instructor's input during discussions.
SA7	Taking this class has helped me deal with real world computer networking cases.

مصاحبه:

(الف) اگر قادر به اتمام تماشای تمام ویدئوها پیش از کلاس نبودید، لطفا علت آن را به ما بگوئید. (ب) مزایای کلاس درس معکوس برای دانش آموزان چیست؟ (ج) معایب کلاس درس معکوس برای دانش آموزان چیست؟ (د) چه نظرات / پیشنهاداتی برای عمل بهتر کلاس درس معکوس دارید؟ پس از آن، مصاحبه ها دو هفته بعد با دانش آموزانی که به سه گروه مختلف متعلق هستند برای بررسی احساس هر گروه انجام شد: دانش آموزان فارغ التحصیل تمام وقت، دانشجویان فارغ التحصیل دارای شغل، و دانشجویان دکترا. مصاحبه ها شامل دو پرسش می شوند: (الف) مفیدترین خصوصیت این کلاس چه بوده است (ب) مؤثرترین جلسه کلاس در این ترم کدام بوده است، و علت آن چیست؟ بر اساس پاسخ دانش آموزان، چنانچه مورد نیاز باشد پرسش بیشتر انجام می شود.

۴-۴: جمع آوری داده ها

در اواسط ترم، بررسی فوری برای اندازه گیری درصد اصلاح در طی اجرای روش جدید انجام شد. در پایان ترم هجده هفته ای، یک پرسشنامه رسمی جمع آوری شد. پرسشنامه برای شناسایی آنچه بیشتر باید در مصاحبه های بعدی مورد بررسی قرار گیرد بلافاصله مورد بررسی قرار گرفت. دو هفته بعد، مصاحبه ها انجام شدند و تمام مکالمات ضبط و رونوشت شدند. در نهایت، گزارش سیستم به عنوان منبع اصلی داده های عینی اصلاح شد، و ویدئوهای ضبط شده کلاس در هر جلسه کلاس درس مورد بررسی قرار گرفتند. برنامه بی عیب کلاس هجده هفته ای برای استفاده به عنوان مرجعی برای اساتید آینده ثبت گردید.

۵-۴: تحلیل داده ها

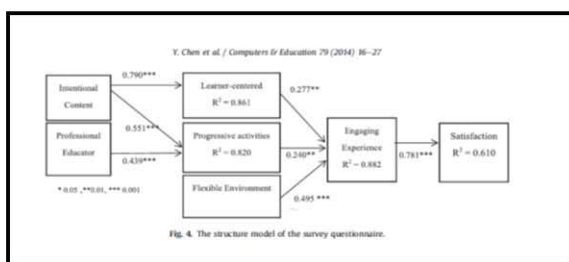
پس از جمع آوری داده ها، اقدامات زیر برای تجزیه و تحلیل داده ها انجام شدند:

۱. تجزیه و تحلیل پرسشنامه
۲. تجزیه و تحلیل مدل ساختار پرسشنامه
۳. تجزیه و تحلیل مصاحبه
۴. تجزیه و تحلیل لاگین سیستم
۵. ارزیابی کلی برای شناسایی مزایا و چالش های عمده مدل معکوس.
۵. نتایج

هدف از ارزیابی، سنجش اعتبار مدل F-L-I-P-P-E D بود. نتایج بدست آمده شامل موارد زیر است. ۱-۵: نتایج پرسشنامه

Constructs	Items	CR (composite)	Cronbach's α	Mean	SD	skew
Flexible environment	4	0.90	0.90	4.18	0.89	0.70
Learner-centred	6	0.90	0.91	4.18	0.89	0.70
Intentional content	5	0.90	0.94	4.14	0.86	0.80
Professional educator	4	0.94	0.90	4.00	0.86	0.79
Progressive activities	10	0.90	0.94	2.02	1.07	0.44
Engaging experience	6	0.94	0.92	4.14	0.89	0.71
Satisfaction	7	0.90	0.94	3.08	0.90	0.75

۲-۵: مدل ساختار پرسشنامه:

۳-۵: نتایج مصاحبه :

مصاحبه ها بینش شخصی در مورد اطلاعات به دست آمده از طریق نظر سنجی رضایت دانشجویان را ارائه می دهند. نتایج نشان دادند که عادات قدیمی تا حد زیادی مانع اقتباس کامل مدل معکوس شدند، چنانچه در نظرات دانش آموز به شرح زیر منعکس شده است:

شرکت کننده الف: ابتدا، من به این نوع مدل یادگیری عادت ندارم. این مدل یادگیری به تلاش بیشتر نیاز دارد. به دو ساعت اضافی برای از پیش مشاهده ویدئو، در مقایسه با سایر کلاس ها نیاز می باشد. سپس، تنبل می شوم.

شرکت کننده ب: من همیشه نیمی از ویدئو را از پیش مشاهده می کنم. سپس، من به خود می گویم بقیه ویدئو را بعدا تماشا خواهم کرد. اما معمولا فراموش می کنم.

شرکت کننده پ: فکر می کنم اشکال آن این است که پیش از اینکه به آن عادت کنید، احساس می کنید بسیار دشوار است. باید برای دو ساعت از سخنرانی را قبل از کلاس مشاهده کنید، و گاهی اوقات فیلم ها خسته کننده هستند و احساس بی میلی برای ادامه تماشای آن می کنید. و نگه داشتن این کار به عنوان یک عادت دشوار می باشد. جز در مواردی که مدرس ما را مجبور به پیش مشاهده ویدئو کند، من این کار را انجام نمی دهم. زمانی که کلاس های دیگر و تکالیف آزمایشگاه من حواسم را پرت می کنند، احساس می کنم تنها باید تکالیفم را به تعویق بیندازم.

۴-۵: نتایج لاگین سیستم:

در مقایسه با دوره غیر معکوس که در دو سال گذشته از آن استفاده می شد، به عنوان گروه کنترل استفاده شد، بهبودهایی در شاخص های "اشتغال" مانند حضور در کلاس ("زمان های ورود به کلاس" درس) این موضوع که چگونه اغلب دانش آموز وارد برنامه می شود را منعکس می کند، محتویات نمایش داده شده (خواندن صفحات) و تعامل (ارسال) مشاهده شده است.

جدول زیر مقایسه سه ساله شاخص های تعامل را نشان می دهد.

	Enter classroom times	Reading hours	Reading pages	Procting
2012 (Report)	100	44	212	20
2012 (non-Report)	88	41	180	18
2013 (non-Report)	62	48	190	9

۶-۵: ارزیابی کلی

ترکیب روش های فوق، ارزیابی کلی نشان داد که دانش آموزان ممکن است در مقابل اتخاذ این مدل مقاومت کنند چرا که عادات یادگیری منفعل قدیمی آنها، نیازمند تلاش کمتری می باشد؛ با این حال، مزایای بسیاری وجود دارند که توسط این مدل ارائه شده اند و دانش آموزان بدون در نظر گرفتن آنها از کلاس درس راضی بودند. مدل معکوس دارای دوازده مزیت اضافی در مقایسه با مدل F-L-I-P^{TM} در K12 می باشد که باعث می شود برای آموزش عالی متناسب تر باشد، که عبارتند از:

(۱) این مدل قابلیت های برنامه یادگیری مدرن را تعریف می کند، با تکنولوژی یکپارچه تر است، و قادر به کنترل کارهای پیچیده می باشد؛

(۲) ارتباطات سریع تر دو جانبه بین معلم و دانش آموز را فراهم می آورد، و تعامل بین همه شرکت کنندگان را افزایش می دهد؛

(۳) دانش آموزان را به تحقیق توسط خودشان وا می دارد و از یادگیری مشارکتی و مستقل پشتیبانی می کند، حل مشکل، جذب اطلاعات، و پرس و جو را افزایش می دهد؛

(۴) با فضای یادگیری "خانگی" به عنوان کلاس درس رفتار می کند، و فعالیت های یادگیری در خانه را از "غیررسمی" به "رسمی" تبدیل می کند، تجربه یادگیری یکپارچه را ترویج می دهد؛

(۵) بیشتر فعالیت محور است نسبت به آموزش محور، یادگیری مترقی را نسبت به یادگیری آموزشی ترویج می دهد، و رویکرد "یادگیری با انجام دادن" و "یادگیری با شبکه" را برای کمک نه تنها تلفیق دانش موجود بلکه کشف دانش جدید ترکیب می کند؛

(۶) از استراتژی های فعالیت کم خطر در شروع دوره برای از بین بردن خطر، و پس از اواسط ترم از استراتژی های پر خطر برای بهبود بهره وری

استفاده می کند؛

(۷) انعطاف پذیر است و تمام مدل های یادگیری تلفیقی را پوشش می دهد، از آموزش جهانی و فراگیر پشتیبانی می کند؛

(۸) حضور اجتماعی را فراهم می آورد و ترک تحصیل برخط را کاهش می دهد.

(۹) مربوط به تجربه یادگیری و بازخورد دانش آموزان می باشد، و با تغییر فاصله مبادلاتی در دوره معکوس سر و کار دارد؛

(۱۰) تمام فعالیت های کلاس را به طور خودکار ضبط می کند بنابراین دانش آموزان فرصت های نامحدودی برای بررسی محتوای دوره دارند، و معلمان همچنین می توانند برای بهبود تدریس خود محتوای کلاس را مرور و بررسی کنند؛

(۱۱) به معلمان کنترل بیشتری بر مدیریت کلاس می دهد و هر دانش آموز فرصتی برابر برای دسترسی به استاد خود دارد؛

(۱۲) محیطی فراهم می آورد که در آن دانش آموزان می توانند بیاموزند، بحث، همکاری کنند، و تکالیف یا پروژه های ترم را موثرتر و کارآمدتر ارائه دهند.

۶. بحث :

با ارائه مدل اصلاح شده یادگیری معکوس برای آموزش عالی، مدل معکوس پیشنهاد شده (HFC) به دنبال پر کردن شکاف در گفتمان آموزشی فعلی می باشد که مورد آزمایش قرار گرفت و ثابت شد، موثر می باشد.

تجزیه و تحلیل لاگین سیستم نشان داد که فاصله مبادلاتی زمانی تغییر کرد که مدرس و دانشجوین از کلاس درس ناهمزمان به کلاس درس همزمان تغییر کردند، و دانش آموزان در تطبیق با چنین تغییر فاصله مبادلاتی دارای مشکل بودند. با این حال، معدل دانش آموزان بسیار با انگیزه افزایش یافت زیرا آنها می توانند چنین تغییری را تحمل کنند و تمرینات و تکالیف را بهتر از دانش آموزان بی انگیزه انجام دهند. به طور کلی، بررسی رضایت دانش آموز رضایت بالا در میان دانش آموزان، و تحت تاثیر قرار گرفتن "رضایت" به طور مستقیم توسط "تجربه مشارکت" را نشان داد. بررسی لاگین سیستم نشان داد که دانش آموزان "تجربه جذاب" را درک کردند.

پس از اینکه آنها پروژه ترم خود را ارائه دادند، گزارش کردند که این کار تجربه ای مثبت بوده است. داده تعامل در لاگین سیستم همچنین نشان داد که دانش آموزان حضور خود را افزایش داده و برای مطالعه تلاش بیشتری کردند. مصاحبه ها نشان دادند که دانش آموزان در مورد دوره معکوس احساس مثبتی داشتند و آن را مفیدتر از دوره سنتی یافتند.

با این حال، یافته ها مجددا تاکید کردند که مدل یادگیری معکوس می تواند هم امیدوار کننده و هم چالش برانگیز باشد. اگرچه این مدل دارای مزایای بسیاری می باشد، مطالعه نشان داد که برخی از دانش آموزان به علت عادات یادگیری منفعل باقی مانده خود از کلاس درس سنتی، که در آن یادگیری تلاش کمتری نیاز دارد، هنوز هم در اتخاذ این رویکرد جدید مشکل داشتند. دانش آموزانی که فیلم ها را قبل از کلاس همزمان تماشا نمی کردند به طور قابل توجهی احساس عقب ماندن از بقیه دانش آموزانی می کردند که این کار را انجام داده بودند، به طوری که در طول کلاس، زمانی که باید در بحث و پروژه های کلای شرکت می کردند، قادر به انجام این کار نبودند. چنانچه دوره به پیش میرفت، دانش آموزانی که خیلی کم این روش را پذیرفته بودند بیشتر عقب می ماندند. این امر باعث نمرات پایین می شد، که متوسط کلاسی را برای آن ترم کاهش داد. با وجود آن، دانش موزان بسیار با انگیزه، و فعال در کلاس معکوس بهتر از کلاس درس سنتی فعالیت می کردند. در حالت ایده آل، رویکرد آموزشی جدید همه دانش آموزان، نه تنها دانش آموزان فعال و با انگیزه بسیار بالا را قادر به موفقیت خواهد ساخت.

۷. پیشنهاد :

مطالعه نشان داد که ممکن است به انگیزه بیشتری برای تشویق مطالعه خود محور خانگی نیاز باشد به طوری که دانش آموزان به طور موثر می توانند خود را با مدل آموزشی جدید وفق دهند. بی درنگ تمجید تلاش های تحقیقاتی دانش آموز در حالی که آنها در خانه هستند، یا ارسال نمرات و بازخورد بلافاصله پس از تکمیل تحقیقات آنها ممکن است کمک کند. ما

همچنین اشاره می‌کنیم که می‌توان مکانیزم‌هایی را برای اجرای تعهد دانشجو استفاده کرد، مانند استفاده از فضای مستقیم سایبری برای ارائه دستورالعمل‌های پیروی مستقیم یا ارسال ایمیل به دانش‌آموزان جهت افزایش روحیه. ما اعتقاد داریم که استراتژی‌های خاص مورد استفاده در کلاس درس سنتی هنوز هم در کلاس درس معکوس قابل اجرا هستند، و با توجه به ماهیت ۷/۲۴ کلاس درس معکوس، تلاش مدرس حتی باید بیشتر از دانش‌آموز باشد. این امور چالش‌های عمده هستند و بدون غلبه بر آنها، دانش‌آموزانی که خیلی کم مدل آموزشی جدید را پذیرفتند بدون شک شکست خواهند خورد.

برای پیشبرد بیشتر، این مطالعه بیان می‌کند که مطالعات آینده ایده کلاس معکوس جامع را با تبدیل "مطالعه خانگی" از "غیررسمی" به "رسمی" در روشی بهتر، و همچنین برای قرار دادن تمرکز بیشتر بر روی "فعالیت امروز" افزایش می‌دهد.

چنانچه این مطالعه از داده جمع‌آوری شده از تنها ۳۲ دانش‌آموز استفاده می‌کند، با توجه به ماهیت اکتشافی آن، حجم محدود نمونه، و دوره ارزیابی کوتاه، این مطالعه نقطه شروعی فراهم می‌آورد که بر اساس آن مسائل مهم را در آموزش و یادگیری معکوس می‌توان بیشتر بررسی کرد.

اتحادیه آموزش الکترونیکی اتحادیه آموزش الکترونیکی، یکی از با سابقه‌ترین و مطمئن‌ترین منابع اطلاعات، مرکز شبکه سازی و اجتماعی برای متخصصان آموزش الکترونیکی است.

به عنوان یک سازمان عضو محور این اتحادیه به برگزاری کنفرانس‌ها، رویداد‌های برخط، دوره‌های آموزش ترکیبی و برخط، کتاب‌های الکترونیکی، ارائه انواع گزارش‌های پژوهشی و مجله راهکارهای آموزشی می‌پردازد. اعتقاد دست‌اندرکاران این اتحادیه بر این است که افرادی که بهترین راهکارها برای موفقیت آموزش الکترونیک را می‌دانند، همان کسانی هستند که روزانه آموزش الکترونیک را در شرکت‌های بزرگ، دولت و محیط‌های دانشگاهی بکار می‌گیرند.

هدف اصلی اتحادیه آموزش الکترونیک فراهم کردن موقعیت به اشتراک‌گذاری دانسته‌ها، تجربه‌ها و ایده‌های افراد متخصص این حوزه؛ برای بنا کردن صنعتی برتر و البته تجربه آموزشی بهتر برای هر فرد است. عضویت معمولی برای افراد رایگان است و با عضویت در این اتحادیه به موارد اشاره شده اعم از کتاب‌های الکترونیکی، خبرنامه، وبینار و ... دسترسی خواهید داشت.

معرفی کتاب

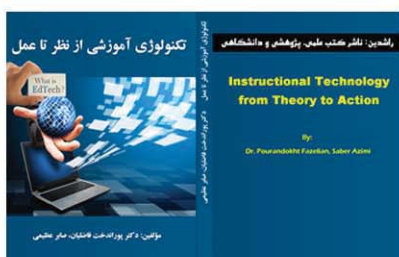
صابر عظیمی

دانشجوی دکتری تکنولوژی آموزش دانشگاه علامه

طباطبائی

و مسئول همکاری‌های علمی کمیته دانشجویی انجمن

یادگیری الکترونیکی ایران

انجمن‌ها علمی مرتبط

خانم سپیده شمس

دانشجوی مهندسی کامپیوتر

دانشگاه علم و فرهنگ

THE ELEARNING GUILD

<https://www.elearningguild.com>

تکنولوژی آموزشی از نظر تا عمل

نگارندگان :

دکتر پوراندخت فاضلیان و صابر عظیمی

انتشارات: راشدین

سال انتشار: ۱۳۹۳

تکنولوژی آموزشی یکی از رشته‌های نسبتاً جدید در دنیا و مخصوصاً در ایران است. علیرغم کاربرد فراوان این رشته در حوزه‌های مرتبط با تعلیم و تربیت، درک درستی از این رشته در بین نهادهای استفاده‌کننده از این تخصص هم‌چون آموزش و پرورش، دانشگاه‌ها و... وجود ندارد. این درک نادرست حتی در جامعه دانشگاهی و بین متخصصین حوزه‌های دیگر تعلیم و تربیت نیز دیده می‌شود. این مشکل از آن‌جا ناشی می‌شود که اکثر افراد تکنولوژی آموزشی را صرفاً در بعد ابزاری آن می‌بینند حال آن‌که با پیشرفت رویکردهای یادگیری و ... زمینه‌های مرتبط با این رشته بسیار گسترده‌تر شده‌اند. در این کتاب سعی شده است که به صورت جامع و خلاصه مبانی نظری و عملی این رشته برای علاقه‌مندان به این رشته مورد بحث قرار گیرد. البته لازم به ذکر است قبلاً در کشورمان کتاب‌هایی در رابطه با این موضوع تالیف شده‌اند ولی اولاً تعداد این کتاب‌ها خیلی کم است و ثانیاً این کتاب‌ها نیاز به روزرسانی‌هایی دارند چراکه تکنولوژی آموزشی با گنجاندن واژه "تکنولوژی" در ابتدای نام آن باید پیوسته خود را به روزسانی نماید. به صورت خلاصه باید خاطر نشان نماییم که این کتاب از شش فصل تشکیل شده است.

• در فصل اول به مبانی نظری این رشته پرداخته شده و تعاریف، دوره‌ها و رویکردهای یادگیری تاثیر گذار در این رشته مورد بررسی قرار گرفته است.

• در فصل دوم با توجه به این که طراحی، اجرا و ارزشیابی جزء مفاهیم مهم در اکثر تعاریف این رشته است؛ به کمک یکی از الگوی آموزشی پیشنهادی این مراحل مورد بحث قرار گرفته‌اند؛ ضمناً یکی از ویژگی‌های خاص این فصل این

است که سعی شده تقسیم بندی‌های متنوعی از الگوهای طراحی آموزشی ارائه گردد و برای همه این تقسیم بندی‌ها الگوهایی به عنوان نمونه ارائه گردد.

• در فصل سوم نیز یکی از مباحث اساسی تکنولوژی آموزشی به نام مرکز منابع یادگیری مورد بررسی قرار گرفته است. این مراکز که برای تحقق یادگیری انفرادی شده به وجود می‌آیند؛ ولی متأسفانه در آموزش و پرورش کشور ما شناخت بسیار کمی از این مراکز وجود دارد. البته این مراکز در کشورهای پیشرفته با ظهور رایانه و اینترنت تا حد زیادی متحول شده‌اند.

• در فصل چهارم یکی از ثمرات اندیشه مرکز منابع یادگیری، یعنی مدارس هوشمند مورد بررسی قرار گرفته است. در این فصل به ارائه پیشینه مدارس هوشمند، تعریف آن، تفاوت آن با یادگیری الکترونیک و مدرسه مجازی و امکانات سخت‌افزاری و نرم‌افزاری این مدارس اشاره می‌شود.

• در فصل پنجم با توجه به اهمیت نقش رسانه‌ها در تکنولوژی آموزشی، نظریات رسانه‌های جمعی مورد بررسی قرار گرفته‌اند.

• در فصل ششم تاثیر تکنولوژی پیشرفته بر فرهنگ مورد بحث قرار گرفته و این موضوع با فلسفه اصیل اسلامی مورد کنکاش قرار گرفته است.

• در فصل هفتم نیز چگونگی کاربردی نمودن سیره پیامبر اعظم (ص) در محتوای درسی و کمک درسی آموزشی و پرورشی ایران مورد بررسی قرار گرفته و الگویی در این زمینه ارائه گردیده است تا زمینه‌ساز بومی‌سازی در علوم انسانی گردد.

درواقع می‌توان گفت که در فصول اول و دوم این کتاب مبانی نظری تکنولوژی آموزشی از دیدگاه جهان غرب، به جهت تعدد کتاب‌ها در این زمینه، به صورت خلاصه و گذارا مورد بررسی قرار گرفته است و در فصول پنجم، ششم و هفتم نیز به بررسی مولفه‌های اساسی این رشته با توجه به هویت اسلامی - ایرانی پرداخته شده است.

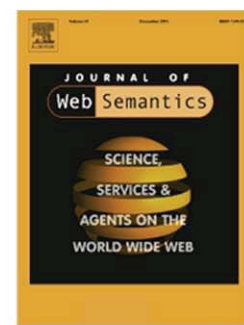
معرفی مجله‌ها رایاد

دکتر مریم طایفه محمودی
استادیار پژوهشگاه ارتباطات و فناوری اطلاعات
و عضو هیات مدیره انجمن یادگیری الکترونیکی

نام مجله: مجله معنای وب، علوم، خدمات و کارگزاران
وب جهانی

Journal of Web Semantics

Science, Services and Agents on the World Wide Web

این مجله میان رشته‌ای، پژوهش‌ها و کاربردهای مختلفی را در رابطه با دانش و خدمات هوشمند وب مانند: فناوری‌های دانشی، هستان‌نگار، عامل‌ها/ کارگزاران، پایگاه‌های داده و تور معنایی (semantic grid)، تعامل انسان با رایانه و... در حوزه‌های تجارت الکترونیک، یادگیری الکترونیک، کتابخانه‌های دیجیتال، مدیریت دانش و علوم الکترونیکی شامل می‌شود.

انتشارات: Elsevier و منتسب به انجمن علوم وب معنایی

دوره تناوب انتشار: ۶ بار در سال

فعالیت موضوعی: وب معنایی

Impact Factor: ۱,۲۷۷

سردبیر: T. Finin, I. Horrocks, A. Bernstein

ISSN: ۱۷۵۰-۸۲۶۸

نشانی الکترونیکی:

<https://www.journals.elsevier.com/journal-of-web-semantics/>

دقیق و ادبی صورت گرفته است. همچنین در ذیل توصیف مداخل، ضمن ارائه مترادف (Syn)، متضاد (Ant) و کوتاه‌نوشت (Abbr) واژگان و اصطلاحات، در موارد مورد نیاز برای دستیابی به توضیحات تکمیلی، به دیگر مداخل مربوط ارجاع شده است. مشخصات کامل منابع استفاده شده در تدوین این فرهنگ، در فهرست منابع به ترتیب الفبایی، آمده است. همچنین، در انتهای تمامی مدخل‌های غیر ارجاعی، به منبع مورد استفاده با ذکر نام نویسنده و سال انتشار، اشاره شده است.

رویدادها آینده

آقای صابر عظیمی

دانشجوی دکتری تکنولوژی آموزش دانشگاه علامه
طباطبائی

و مسئول همکاری‌های علمی کمیته دانشجویی انجمن
یادگیری الکترونیکی ایران

سومین کنفرانس ملی فضای سایبری و تحولات فرهنگی

امروزه فناوری اطلاعات و ارتباطات به عنوان یک فناوری نوین تأثیر عمیقی بر تحولات اجتماعی دارد. بطوری که مسئولین و اندیشمندان جوامع مختلف نمی‌توانند نسبت به این تحولات بی تفاوت باشند. خدمات ارزنده‌ای همچون آموزش الکترونیک، دولت الکترونیک، تجارت الکترونیک، مهندسی سبز، بانکداری لکترونیک و غیره از محاسن و مزایای ارزشمند فناوری اطلاعات و ارتباطات هستند، اما متأسفانه این فناوری‌ها تأثیرات بسیار مخربی نیز بر ارزش‌های فرهنگی و اخلاقی افراد و جوامع دارند که ممکن است محاسن آن را تحت شعاع قرار دهد. خاطر نشان می‌گردد که تحولات منفی فرهنگی و اخلاقی می‌تواند ارزش‌های فرهنگی و اخلاقی را تهدید نماید.

پدیده‌هایی مانند جنگ سایبری، تسلط اطلاعاتی بر جوامع، جرایم سایبری، نسبی شدن ارزش‌های فرهنگی و اخلاقی، اعتیاد اینترنتی و ده‌ها مورد دیگر نشان می‌دهد که در صورت عدم توجه به تهدیدات فضای سایبری، ممکن است انحطاط بزرگی در تمدن، فرهنگ و اخلاق جوامع به وقوع بپیوندد. امروزه فضای سایبری به عنوان یک پدیده نوین با خاستگاه فناوری می‌تواند رذائل و فضائل فرهنگی و اخلاقی را دگرگون نماید که در صورت عدم مدیریت مطلوب، پیامد آن سلب آرامش از انسان در عصر اطلاعات و آینده است.

محورهای همایش

- شناسایی عناصر سازنده و موثر فضای سایبری بر فرهنگ (وبلاگ‌ها، شبکه‌های اجتماعی، رسانه‌های مجازی، تلویزیون اینترنتی، محتوی مجازی، آموزش مجازی، دولت الکترونیک، صنایع چندرسانه‌ای، صنعت سینما)

- تعامل فرهنگ و فضای سایبری (انتشار مطلوب و قانونمند عقاید، رعایت ضوابط تعامل در فضای مجازی، استفاده مناسب از ظرفیت‌های سایبری، انتشار منطقی و مطلوب عقاید، همکاری‌های گروهی سازنده، تجدید ارزش‌ها)

- فضای سایبری و تحولات امور فردی و اجتماعی شهروندان (هویت‌یابی حقیقی و حقوقی مجازی، اخلاق فضای سایبری، مدرنیسم مجازی، آموزش‌های همگانی سایبری، گرایش‌های دینی و اعتقادی، دانشگاه و فضای سایبری، خانواده)

- نقش الگوهای مثبت فرهنگی در فضا و جرایم سایبری (جرم‌شناسی سایبری، ریشه‌یابی جرایم رایانه‌ای، زمینه‌های خانوادگی و اجتماعی جرایم رایانه‌ای، مبانی فرهنگی جلوگیری از وقوع جرایم رایانه‌ای)

- تعامل فرهنگی فضای سایبری و اقتصاد (تاثیر محصولات فرهنگی سایبری بر خروج ارز از کشور، الگوهای فرهنگی سایبری و رونق اقتصادی، ظرفیت‌های فرهنگی سایبری در اشتغال‌زایی، فرهنگ سازی تجارت الکترونیک، تعامل سه طرفه گردش آزاد اطلاعات، گردش سرمایه و جریان‌های فرهنگی)

- تحلیل الگوهای فرهنگی - سایبری از منظر علوم

شناختی (Cognitive Science): مدل‌های شناختی علمی، تحلیلی و کاربردی نظریه‌های روان‌شناسی، فلسفه ذهن و فکر، عصب‌شناسی، زبان‌شناسی، انسان‌شناسی، علوم رایانه و هوش مصنوعی در تدوین، مدل‌سازی و پیاده‌سازی الگوهای رفتاری و کارکردی فرهنگی-سایبری

- (علوم شناختی به پژوهش علمی درباره ذهن و مغز انسان می‌پردازد و موضوعی بین‌رشته‌ای در حوزه‌های روان‌شناسی، فلسفه ذهن و فکر، عصب‌شناسی، زبان‌شناسی، انسان‌شناسی، علوم رایانه و هوش مصنوعی است. به عنوان مثال از جمله اهداف اصلی این رشته پژوهش در زمینه بینایی، تفکر و استدلال کردن، حافظه، توجه، یادگیری، و مباحثی مربوط به زبان می‌باشد که همگی از عوامل مهم در شکل دهی الگوهای فرهنگی در فضای سایبری هستند)

- مدل‌سازی ریاضی و رایانه‌ای الگوهای فرهنگی - سایبری
- معضلات و چالش‌های معاصر فرهنگی - سایبری
- محل برگزاری: تبریز، سالن همایش‌های ملی اداره کل تبلیغات اسلامی آذربایجان شرقی

زمان‌های مهم:

مهلت ارسال متن کامل مقالات: پانزدهم خرداد ماه ۱۳۹۶

تاریخ برگزاری همایش: پنجشنبه ۱۵ تیرماه ۱۳۹۶
وبگاه همایش:

conf.isc.gov.ir/cyber3/fa/

پست الکترونیکی:

cyber3@atoicc.ir

آقای صابر عظیمی

دانشجوی دکتری تکنولوژی آموزش دانشگاه علامه

طباطبائی

و مسئول همکاری‌های علمی کمیته دانشجویی انجمن

یادگیری الکترونیکی ایران

شانزدهمین کنفرانس اروپایی یادگیری الکترونیکی

ECEL

16th European Conference on eLearning

27 - 26 October 2017, Porto, Portugal

<http://www.academic-conferences.org/conferences/ecel/>

دارد. این فیلم‌ها توسط برخی از بزرگترین بازیگران و کارگردانان جهان تولید شده است. این مجموعه به دسته های کمدی و درام؛ ترسناک و وسترن (بسیاری از کارهای جان وین)؛ فیلم های هنرهای رزمی؛ فیلم های صامت؛ مستند و انیمیشن تقسیم می شوند. همچنین مجموعه های ویژه برندگان اسکار و فیلم های آندری تارکوفسکی و چارلی چاپلین نیز موجود می باشد.

☒ امکان دانلود صدها کتاب الکترونیکی رایگان صوتی در قالب فایل MP3 وجود دارد. بعلاوه، در اینجا، امکان دسترسی به آثار نویسندگانی مانند تواین، تولستوی، همینگوی، اورول، ونه گات، نیچه، آستن، شکسپیر، آسیموف، ولز و ... فراهم شده است.

☒ مجموعه های آموزشی برای یادگیری ۴۸ زبان دنیا مشتمل بر اسپانیایی، فرانسوی، انگلیسی، آلمانی، ایتالیایی، روسی و ... ارائه شده است و امکان دانلود درس های صوتی به کامپیوتر و یا پخش MP3 وجود دارد.

صفحه چینی و صفحه آرایبی :
فاطمه فضلی
سیده نیلوفر مقدس

مشتاقانه در پی دریافت
نقطه نظرات شما عزیزان
هستیم
باشد که با یاری شما
این خبرنامه هرچه پربارتر
و به یاد ماندنی تر گردد.